

Také naše hajzloviny

Celá družina z našej Gottwaldovej ulice bez strát prechádzala zdarne etapou, kedy sme sa postupne naučili plávať v zradných vodách Oravského mora... a významnou mierou nám k tomu pomáhala naša finta s červenými trenkami. Rodičia nám pravidelne kontrolovali červené trenírky, ale nebolo to kvôli tomu, či boli čisté. Hoc niekedy to bolo aj kvôli tomu, lebo sa dosť zarezávali do zadku. Toaletný papier sa vtedy používal málo, lebo to bol nedostatkový tovar a ako to povedal jeden stranický funkcionár *Toaletný papier je len kapitalistický rozmar a aj tak je na riť, lebo sa rýchlo trhá*. Noviny na záchode to bolo niečo!

Ked' som ich celé prečítal, potom som ich použil. Aj keď sa po zadku dosť kĺzali, bolo ich tam vždy dosť. Niekedy, keď som ich použil priveľa, lebo som si nechcel ušpiniť červené trenky, upchal som nimi záchod a potom som ich musel práčne pretláčať kefou, aby sa spláchli. Bol som odmalička vychovávaný k čistote a toto bola daň za moju snahu o čisté červené trenky. Ked' som bol však u starých rodičov, takéto problémy som nemal, lebo mali drevené záchody a tie sa nesplachovali. Taký drevený záchod, to vám bola vec! Pamätám si, že drevená *kadibúdka* bola z vnútornej strany polepená všelijakými novinami, aby cez rozsušené dosky dnu nefúkalo, nepršalo a nesnežilo. Farebné stránky časopisov boli pre mňa vždy zdrojom informácií a cestovateľských zážitkov. Najťažšie sa však asi čítali za chrptom, lebo tam hrozilo, že sa nenávratne stratím v čiernej diere plnej sračiek. *Tie sračky treba už vyviezť na pole, lebo potečú dole dvorom*, takto dedo hovoril vždy, keď som už jasne videl to, čo som nakakal a bolo to už poriadne vysoko... takmer pri zadku. Niekedy som sa v drevenom záchode zdržal poriadne dlho a od dlhého čítania som vychádzal z toho zázračného zariadenia taký pokrútený, že mi vyľakaná starká dávala za hrst' živočíšneho uhlia v obave, že ma krúti od prehánania. Najhoršie to bolo asi cez zimu, kedy som sa venoval len krátkym správam, lebo v tridsaťstupňových stupňových mrazoch rýchlo omrzalo všetko odhalené a môj pobyt tam prezrádzalo hlavne hlasné cvakanie zubov. Hlad po informáciách rástol každým dňom a časom som zistil, že ak po potrebe použijem stránky zo steny, tak ich nahradia novými, čo bolo zdrojom nových informácií. Pravdu povediac ten hladký voskový papier sa len po zadku kĺzal a neplnil svoju očistnú funkciu, ale chápal som to ako daň za nové informácie a takto som ja

poznával svet plný smradľavých zážitkov priamo z dreveného záchoda starých rodičov. Vtedy som si však musel červené trenky vymieňať častejšie. Červené boli preto, lebo iné *trenkle* nebolo vtedy dostať a ako deti proletariátu sme nosili len červené. Bola to však nesmierne poctivá práca našich mám, ktoré sa hrbili nad šijacími strojmi, ktoré rachotili ako sovietsky buldozér. Viem o čom hovorím, lebo taký šijací stroj máme doma. Moja mama niekedy šla v super továrni Makyta, kde chrľili tisíce plyšových kožuškov do sovietskeho zväzu, kde im kožušteky bolo treba, lebo vraj tam bola hrozná zima. Ja som bol v tom *elektrickom kožušteku* stále nejaký spotený, ale to asi pre to, že tu bolo omnoho teplejšie ako tam niekde a Sibíri. Mal som taký pekný, hnedý a večer som ňom vyzeral ako iskriaci medvedík. Stačilo len trochu počúvať po plastových chlpkoch a iskril som ako prskavka. Mama v továrni na kvalitné výrobky do sovietskeho zväzu pracovala hodne dlho, ako všetky mamy, lebo vždy plnili plány nad sto percent a nikdy im z Ruska nič nevrátili, lebo šli kvalitne. Aj tie červené trenky boli veľmi kvalitné a myslím si, že kapitalisti spoza hraníc nám ich mohli závidieť, aj napriek , že sa zarezávali do zadku. A keď sme si náhodou nebadane *cvrkli*, vôbec to nebolo vidno, lebo tak rýchlo nepremokli a všetko stieklo nebadane po nohe. Keď sme boli pri vode, tak kto by si trenky aj sťahoval. Stačilo sa správne otočiť a nič nebolo vidno... kvalitné červené trenky nič nepreznadili a za chvíľu sme sa aj tak išli kúpať. Babka vždy hovorievala *moč má svoju moc*. Hovorievalo sa, že ak máš nejakú ranu, stačí ju občúrať a skôr sa zahojí. A rán na nohách sme mali neúrekom, lebo sme skoro stále behali bosí. Keď tak nad tým uvažujem, takto sme si vlastne vyliečili detské boľáčky a stačili k tomu len červené trenky. Ak som si ich náhodou roztrhal, čo sa niekedy stávalo, lebo sme ich nosili aj ako kraťasy, mama mi ich s ľahkosťou na tej rachotiacej mašine poslala. Pre ten stroj to bola hračka, lebo mama na ňom pošievala aj hrubé domáce koberce. Vtedy občas *mašina*, ako ju nazývala, vydávala všelijaké zvuky. Otec vybehol vždy z pivnice, aby to už vypla, lebo mu v pivnici z tých otrasov všetko padá z políc, ale ona ho vôbec nepočula a šla ďalej. Spočiatku, ako sme chodili ku vode, sušili sme si trenky vždy nad ohňom, aby sme ich nemali mokré, čo nás mohlo prezradiť.. Niekedy nám spadli z palice do ohňa, ale boli také kvalitné, že nestačili ani obhorieť. Ale vždy sme smrdeli ako údené klobásky a niekedy som dostal za to, že som bol niekde pri ohni a mohli sme niečo podpáliť. Odvtedy, ako som si však nebadane uchmatol druhé trenky, sa všetko vyriešilo. Červených treniek som mal veľa a mama si ani nevšimla, že jedny vždy chýbali. Po okúpaní sme si trenky potom nechávali na vrbe, aby oschli a tak sme vždy mali jedny suché. Ušetrilo nám to mnoho času so sušením a nesmrdeli sme od dymu. Mama sa niekedy však čudovala, prečo na mojich červených trenkách sú také zvláštne biele fľaky, ktoré nejdú vyprať a hlboko si povzdychla *toto sú chlapi*. Občas som započul, ako hovorí otcovi *porozprávaj sa s ním, ako chlap s chlapom*.

Neviem, čo tým myslela, lebo otec sa so mnou vždy rozprával ako s chlapom a hovoril mi *Ty si už veľký chlap*. A tak matka už na mňa len smutne pozerala, ako pomaly rastiem a dospievam... čo jej bolo zrejmé hlavne z fľakatých trenírok. Myslím si, že mama nikdy neprišla na to, že červené trenky mi vtedy obsierali vodné vtáky, ktoré posedávali na tej smutnej vŕbe. Smutná možno nebola, ale konáre od mokrých červených trenírok jej smutne ovisali. Také *guáno* na trenkách muselo aj zanechať trvalé stopy, lebo v škole sme sa učili, že guáno je to najkvalitnejšie hnojivo...ešte kvalitnejšie, ako farba na našich červených trenkách.. A v škole sme sa vždy učili len pravdu.

Škola...

Úryvok z pripravovanej knihy o detstve v socializme **Húsačatá** /autor: Miroslav Hajdučík a kol.